

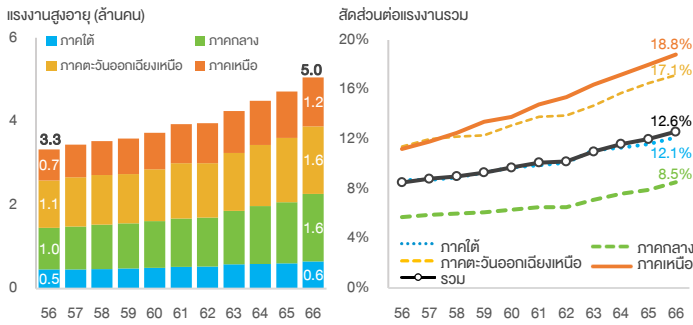
รูปภาพ : freepik.com

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสำคัญลำดับต้น ๆ และเตรียมพร้อมรับมือกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจและสังคม เช่นเดียวกับประเทศไทยที่ตลาดแรงงานกำลังปรับตัวเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ สำหรับภาคเหนือมีสัดส่วนแรงงานสูงอายุมากที่สุดและเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยเฉพาะแรงงานสูงอายุในภาคเกษตรมีรายได้ต่ำสุด และมีภาระหนี้สะสม ดังนั้น งานศึกษานี้จะฉายภาพลักษณะของแรงงานสูงอายุในภาคเหนือ รวมทั้ง กอบกถเรียนเชิงนโยบายจากต่างประเทศ และชวนคิดแนวทางส่งเสริมการจ้างงานแรงงานสูงอายุในเชิงพื้นที่ เพื่อช่วยยกระดับรายได้และลดภาระหนี้ของแรงงานสูงอายุได้อย่างยั่งยืน

นิยามแรงงานสูงอายุ มีความหลากหลายตามบริบทของแต่ละประเทศ และศึกษาพร่างกายที่เหมาะสม ทำให้นิยามค่อนข้างกว้าง ตั้งแต่อายุ 45-65 ปี อาทิ ในสหรัฐฯ หมายถึงแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป^[1] ขณะที่ในญี่ปุ่น หมายถึง แรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป สำหรับงานศึกษานี้ แรงงานสูงอายุ หมายถึง **แรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป** โดยอิงนิยามขององค์การความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับนิยามอายุประชากรขององค์การสหประชาชาติด้วย (United Nations : UN)

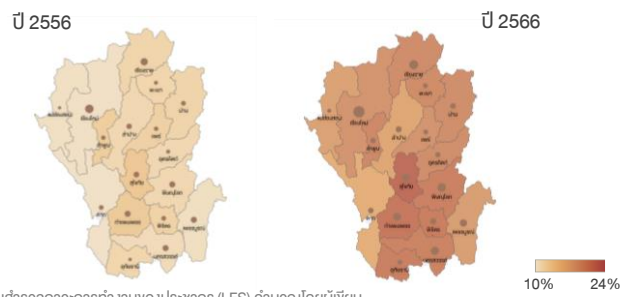
1. ภาคเหนือมีสัดส่วนแรงงานสูงอายุมากที่สุด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระในภาคเกษตร รายได้หลังเกษียณลดลงเกินครึ่ง

สัดส่วนแรงงานสูงอายุเพิ่มขึ้นทุกภาค โดยเฉพาะภาคเหนือมีสัดส่วนสูงสุด

10 ปีที่ผ่านมา แรงงานสูงอายุของไทยเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ข้อมูล ปี 2566 มีจำนวน 5.1 ล้านคน เพิ่มขึ้นกว่า 52% เมื่อเทียบกับปี 2556 ที่มีจำนวน 3.3 ล้านคน สอดคล้องกับสัดส่วนแรงงานสูงอายุที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องจาก 8.5% เป็น 12.6% และเมื่อพิจารณาสัดส่วนแรงงานสูงอายุ แยกรายภาค พบว่า **สัดส่วนแรงงานสูงอายุเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในทุกภาค โดยภาคเหนือ มีสัดส่วนแรงงานสูงอายุมากที่สุด (18.8%)** รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (17.1%) ภาคใต้ (12.1%) และภาคกลาง (8.5%)

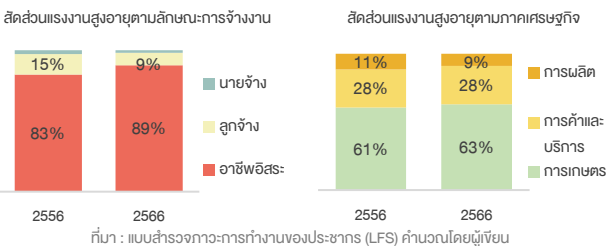
แรงงานสูงอายุกระจุกตัวในจังหวัดหลักของภาคเหนือ

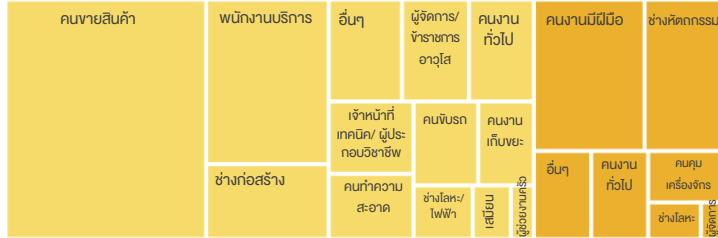
ที่มา : แบบสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (LFS) จำนวนโดยผู้เขียน
หมายเหตุ : ความเข้มของสี คือ สัดส่วนแรงงานสูงอายุต่อแรงงานรวมในแต่ละจังหวัด, ขนาดวงกลม คือ จำนวนผู้สูงอายุ

แรงงานผู้สูงอายุในภาคเหนือ ปี 2566 มีจำนวน 1.2 ล้านคน เพิ่มขึ้นกว่า 58% จาก 0.7 ล้านคน ในปี 2556 หากพิจารณาแยกรายจังหวัด พบว่า **จำนวนแรงงานสูงอายุเพิ่มขึ้นในทุกจังหวัด** โดย 3 จังหวัดแรกที่มีจำนวนแรงงานสูงอายุมากที่สุด คือ **เชียงใหม่ (1.9 แสนคน)** เชียงราย (1.2 แสนคน) และ พิษณุโลก (1.0 แสนคน) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตามสัดส่วนแรงงานสูงอายุต่อแรงงานรวม พบว่า 3 จังหวัดแรกที่มี**สัดส่วนแรงงานสูงอายุมากที่สุด คือ สุโขทัย (22.0%)** กำแพงเพชร (20.8%) และพิจิตร (20.3%)

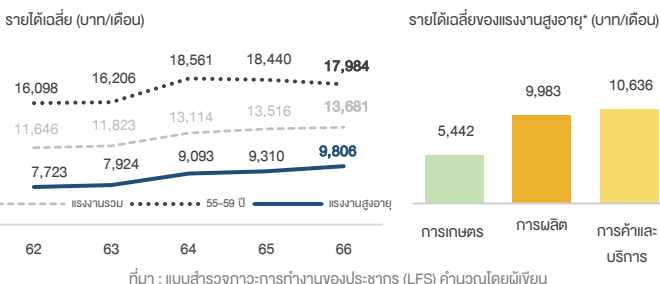
แรงงานสูงอายุมากเหนือส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระ: ทั้งนี้ ประมาณ 60% เป็นเกษตรกรในภาคเกษตร ที่เหลืออยู่ภาคการค้า บริการ และการผลิต

ที่มา : แบบสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (LFS) จำนวนโดยผู้เขียน

หลังอายุ 60 ปี รายได้แรงงานภาคเหนือลดลง 55% แต่ยังมีภาระหนี้สะสม โดยเฉพาะแรงงานสูงอายุในภาคเกษตร

ที่มา : แบบสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (LFS) จำนวนโดยผู้เขียน

เมื่อเกษียณอายุแรงงานมีรายได้น้อยลง 55% เช่นปี 66 จากรายได้ 17,984 บาท เหลือ 9,806 บาท ทำให้มีโอกาสที่รายได้น้อยกว่าค่าใช้จ่ายและภาระหนี้ ซึ่งเห็นได้ชัดเจนขึ้นหลังโควิด-19 ที่หนี้ของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นสูงกว่าช่วงวัยอื่น^[2] นอกจากนี้ แรงงานสูงอายุในภาคเกษตรโดยเฉลี่ยมีรายได้น้อยเพียง 5,513 บาทต่อเดือน และมีสัดส่วนสูงถึง 62% ของแรงงานสูงอายุทั้งหมด ส่วนใหญ่กว่า 72% มีรายได้ไม่พอชำระหนี้ ประกอบกับมาตรการช่วยเหลือด้วยการยึดอายุสัญญาของสถาบันการเงินที่ผ่านมา ส่งผลให้ภาระหนี้สะสมข้ามสู่วัยเกษียณและมีแนวโน้มปิดจบหนี้ได้ยาก^[3]

เอกสารอ้างอิง : [1] สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2561. เมื่อคำว่า แรงงานสูงอายุ (ไม่เท่ากับ) ตีลง, สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2018/10/aging-workers/> [2] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566. หนี้สินคนไทย ภาพสะท้อนจากข้อมูลเครดิตบูโร สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13634&filename=social_outlook และ [3] สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2566. หนี้นับวันพุ่งชนเกษตรกรไทย จะมีอะไรให้หนาทักไม้มีเมฆมาแก้ไขอย่างจริงจัง? สืบค้นจาก <https://www.pier.or.th/blog/2023/05/01/>

2. กอดบกรเรียนจากต่างประเทศ : ญี่ปุ่น ต้นแบบนโยบายสร้างรายได้ให้แรงงานสูงวัย ด้วยนโยบายภาพรวมร่วมกับเชิงพื้นที่

ประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศรองรับสังคมสูงวัยด้วยระบบสวัสดิการและเงินบำนาญ แต่การพึ่งพาระบบดังกล่าวเพียงอย่างเดียวอาจนำไปสู่ปัญหานี้สาธารถได้ ดังนั้น นโยบายขยายอายุเกษียณ จึงถูกนำมาใช้เพื่อช่วยสร้างรายได้ที่ยั่งยืน ตัวอย่างของประเทศญี่ปุ่นที่เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างเต็มรูปแบบ และเป็นต้นแบบในการแก้ปัญหาสังคมสูงวัย ยังมีการให้ความสำคัญกับคุณค่าของประสบการณ์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องของแรงงานสูงวัย ดังนั้น เมื่อแรงงานมีอายุมากขึ้น ภาครัฐก็ช่วยสนับสนุนให้ทำงานต่อ และแรงงานสูงวัยถูกมองในเชิงบวกเมื่อเทียบกับประเทศอื่น^[4] อีกทั้งมีมาตรการหลักในการขยายอายุการทำงาน มาตรการจูงใจ การจ้างแรงงานสูงวัยทั้งในและนอกภาคเกษตร ตลอดจนมาตรการสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงวัยในเชิงพื้นที่ อาทิ อิโรโดริโมเดล

มาตรการหลักสนับสนุนการจ้างแรงงานสูงวัย

ขยายอายุเกษียณในระบบประกันสังคม^[5]

- เดิมกำหนดให้รับเงินบำนาญ เมื่ออายุครบ 65 ปี ทยายเป็น 70 ปี

แก้ไขกฎหมายการทำงานผู้สูงวัย^[6]

- ส่งเสริมให้ทำงาน จนอายุครบ 70 ปี
- จ้างงานอย่างต่อเนื่องจนพนักงานอายุ 70 ปี หากพนักงานสมัครใจ

ส่งเสริมสมัครงานผ่านศูนย์บริการจัดหางานของรัฐ

- Hello Work สำหรับคนอายุ 45-65 ปี และมากกว่า 65 ปี สมัครและฝึกอบรมงานที่เป็นความต้องการของตลาด เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้งานประจำ^[7]
- Silver Human Resource Centre (SHRC) หรือ ศูนย์จัดหางานที่มีลักษณะเบาและง่าย ละเอียด คำนึงถึงค่าจ้างที่ต่ำกว่าระบบค่าจ้างขั้นต่ำ

รูปภาพ : interactiongreen.com, nippon.com, asia.nikkei.com and HRMasia.com

ตัวอย่างการสนับสนุนการจ้างงาน แยกตามสาขาการผลิต

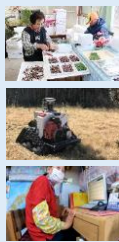
นอกภาคเกษตร

ขยายอายุการทำงานทั้ง full-time / part-time ตามศักยภาพของผู้สูงวัย

- การค้า : เน้นใช้ความรู้และประสบการณ์ในการแนะนำผลิตภัณฑ์ เช่น ธุรกิจค้าปลีกมีขยายอายุเกษียณเป็น 80 ปี
- บริการ : เน้นการรวมกลุ่มของผู้สูงวัยในกิจกรรมบริการ ครูสอนพิเศษ นักแปล เอกสาร ทำสวนและงานซ่อมประตูหน้าต่าง ดูแลเด็กและผู้สูงวัย ผู้ช่วยหรือนักท่องเที่ยวในสนามบิน และงานขนส่ง
- ก่อสร้าง : ขยายการทำงานถึงอายุ 65 ปี เพื่อทดแทนกำลังแรงงานที่ลดลง

ภาคเกษตร

- สร้างแรงจูงใจให้คนหนุ่มสาวกลับมาทำเกษตรร่วมกับแรงงานสูงวัย เช่น การให้เกษตรกรมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตลอดจนผลประโยชน์ทางภาษี
- ปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชที่ใช้แรงงานน้อยเพื่อให้เหมาะกับผู้สูงวัย จากเดิมที่เป็นงานหนักมาเป็นงานเบาที่เน้นการใช้องค์ความรู้ ความชำนาญ และสร้างมูลค่าเพิ่ม
- นำเทคโนโลยีหุ่นยนต์หรือเครื่องจักรมาใช้ในงานเกษตรมากขึ้น เช่น เกษตรกรในจังหวัดไซตามะใช้หุ่นยนต์ช่วยในการหยอดเมล็ดและปลูกผักในโรงเรือน
- ฝึกฝนแรงงานสูงวัยให้มีทักษะด้านเทคโนโลยี ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ไซซิลมีเดีย เป็นเครื่องมือขึ้นพื้นฐานเชื่อมโยงตลาด เพื่อเพิ่มช่องทางสร้างรายได้

กรณีศึกษาโมเดลแรงงานสูงวัยในเชิงพื้นที่ของญี่ปุ่น : “อิโรโดริ” ธุรกิจใบไม้ที่ผู้สูงวัยทุกคนสามารถเป็นเจ้าของกิจการ และสร้างรายได้ให้ท้องถิ่น

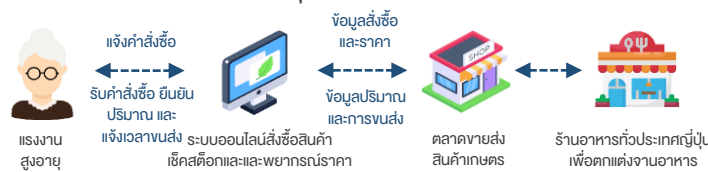

“อิโรโดริ” ถูกนำมาใช้ในความคิดริเริ่ม เมืองชนบทที่ตั้งอยู่บนเกาะชิโกกุของญี่ปุ่น ภูมิภาคนี้ประสบปัญหา ประชากรเกินครึ่งของเมืองนี้เป็นผู้สูงวัย ขณะที่การปลูกส้มแมนดารินที่เป็นอาชีพหลักลดลงจากสภาพอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย ทำให้ขาดแคลนแรงงานและรายได้ ต่อมาปี ค.ศ.1987 องค์การเกษตรและรัฐบาลท้องถิ่นต้องการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงวัยและท้องถิ่น จึงจัดตั้งสหกรณ์อิโรโดริ และริเริ่ม “ธุรกิจใบไม้” เช่น ใบเมเปิ้ล พืช บัว ซึ่งหาได้ทั่วไปในพื้นที่ โดยเป็นงานที่ใช้แรงงานและใช้องค์ความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้สูงวัยในการคัดเลือกใบไม้ แล้วส่งขายให้กับร้านอาหารทั่วประเทศเพื่อใช้ในการตกแต่งอาหารญี่ปุ่น

ความสำเร็จของธุรกิจใบไม้

- 1 สร้างรายได้ให้ผู้สูงวัย 16,752 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อคนต่อปี ทำให้ผู้สูงวัยพึ่งพาตนเอง ดูแลครอบครัวได้ และภูมิใจในการสร้างประโยชน์ให้ท้องถิ่น
- 2 ลดค่ารักษาบริการทางการแพทย์ ผู้สูงวัยได้ออกกำลังกายและสุขภาพจิตดี จากการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สูงวัยในชุมชน
- 3 สร้างแรงบันดาลใจให้คนหนุ่มสาวกลับบ้านเกิด รวมถึงคนจากเมืองอื่นเพื่อเรียนรู้ ฝึกอบรม และต่อยอดงานกับผู้สูงวัย

ระบบซื้อขายธุรกิจใบไม้ในอิโรโดริโมเดล^[8]

รูปภาพ : Flaticon, Financial Times, irodori.co.jp, interactiongreen.com, nippon.com

ปัจจัยที่ทำให้ “อิโรโดริโมเดล” ประสบความสำเร็จ

- สร้าง mindset ว่า ผู้สูงวัยคือกลุ่มคนสำคัญต่อชุมชนและประเทศชาติ โดยสร้างแรงจูงใจให้ผู้สูงวัยตั้งศักยภาพ เรียนรู้ และพัฒนาตัวเองเสมอ
- รวมกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้แบบเก่าและการค้าขายแบบใหม่ รวมทั้งเพิ่มอำนาจต่อรองราคาสินค้า และหาตลาดรองรับ
- เน้นงานเบา สร้างมูลค่าเพิ่มจากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น อาทิ ใบเมเปิ้ล พืช บัว โดยอาศัยองค์ความรู้ ความชำนาญ ที่เป็นจุดแข็งของผู้สูงวัยมาใช้ประโยชน์ เช่น วิธีการเลือกช่วงเวลาเก็บเกี่ยวใบไม้ที่เหมาะสม
- พัฒนากิจการใช้คอมพิวเตอร์และแอปพลิเคชัน อิโรโดริพัฒนาหน้าจอบริการให้ใช้งานง่ายด้วยภาษาญี่ปุ่น ทำให้สมาชิก 83% ใช้งานได้ง่าย และช่วยบริหารคลังสินค้าและคำสั่งซื้อของลูกค้ามายังเกษตรกร รวมทั้ง ช่วยวิเคราะห์ตลาด
- ควบคุมคุณภาพสินค้าโดยใช้ Barcode เพื่อระบุชื่อสินค้าและเกษตรกร การแจ้ง Top rank ช่วยให้เกิดกรณีมีแรงจูงใจพัฒนาและรักษาคุณภาพสินค้า ปัจจุบันเมืองคามิคิตส์ เป็นแหล่งจำหน่ายใบไม้ตกแต่งอันดับ 1 ของญี่ปุ่น

เอกสารอ้างอิง : [4] Debroux, P., 2016. Elderly workers in Japan: The need for a new deal. management revue, 82-96. สืบค้นจาก https://www.jeed.go.jp/english/human_resources/vocational_training.html [5] สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2566. สมนการจ้างงานผู้สูงวัยของญี่ปุ่น สืบค้นจาก <https://dri.or.th/2017/01/2017-01-20/> [6] O.E.C.D., 2019. Working Better with Age. สืบค้นจาก <https://www.oecd.org/els/public-pensions/PAG2021-country-profile-Japan.pdf> [8] Hashimoto, K., 2012. Agri-business for elderly people through the Internet. The example of the Irodori leaf business. Netcom. R&S, communication et territoires, (26-3/4), 235-250

3. ประเด็นที่ได้จากการลงพื้นที่ : ทุนเชิงความสำเร็จในการสร้างรายได้และลดภาระหนี้ของแรงงานสูงวัยในท้องถิ่น

ประเทศไทยมีนโยบายสนับสนุนการจ้างแรงงานสูงวัยเช่นกัน โดยการขยายอายุเกษียณในตำแหน่งที่ขาดแคลนและอาศัยประสบการณ์ ควบคู่กับภาคการวิจัยที่มีมาตรการแก้หนี้ครัวเรือนอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม แรงงานสูงวัยส่วนใหญ่เป็นแรงงานเกษตรในภูมิภาคที่มีรายได้ต่ำและภาระหนี้สะสม ดังนั้น การออกแบบนโยบายที่ตอบโจทย์ซึ่งพื้นที่ร่วมด้วยเป็นสิ่งจำเป็น เช่นเดียวกับญี่ปุ่นที่นำอิโรโคโรโมเดลมาใช้ในพื้นที่ชนบท สำหรับตลาดแรงงานสูงวัยในภาคเหนือเห็นการจ้างงานในระบบอบายูบ้าง แต่รองรับได้เพียงบางส่วน อาทิ ร้านอาหาร ร้านนวดสปา และโรงงานผลิตขนม ทำให้ผู้สูงวัยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระในภาคเกษตร อย่างไรก็ตาม ตลาดแรงงานสูงวัยในภาคเกษตรที่เข้มแข็งอยู่ในรูปแบบของการรวมกลุ่ม คนรุ่นใหม่มาช่วยขับเคลื่อนให้เกิดมุมมองใหม่ ผสมผสานกับความชำนาญของคนรุ่นใหญ่ ในเชิงบูรณาการร่วมกับชุมชน และปรับใช้เทคโนโลยีร่วมด้วย

ตัวอย่างที่น่าสนใจ	มองเห็นโอกาสอะไร	ทุนเชิงความสำเร็จ	ทำอย่างไรให้ยั่งยืน
<p>I Love Flower Farm</p> 	<p>คุณป๋วย-ณวิศาร์ มูลทา เกษตรกรผู้ปลูกไม้ดอกตัดขาย จ.เชียงใหม่ เดิมประสบปัญหาหาราคาดอกไม้ที่ไม่แน่นอน เห็นโอกาสจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงรวมกลุ่มเกษตรกรและพัฒนาชุมชน เปิดให้คนเข้าชมสวนดอกไม้ เพื่อทำการตลาดให้คนรู้จักมากขึ้น ทำให้ผู้สูงวัยมีรายได้ จากการจับรถพ่วงชุมชนรับส่ง และทำชุดขนมน้ำสมุนไพรต้อนรับนักท่องเที่ยว คนในชุมชนมีรายได้ จากการนำสินค้ามาขายในพื้นที่ลานจอดรถ กำไรถูกจัดสรรในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน รวมถึง กระจายคำสั่งซื้อให้กับสวนดอกไม้อื่น ๆ ในพื้นที่</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตลาดรองรับชัดเจน หาดตลาดให้เจอ และพัฒนาสินค้า/บริการตามความต้องการ โดยคำนึงถึงชุมชนและความยั่งยืน เช่น การขายส่งห่อความเป็นธรรมชาติของชุมชน และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้คุ้มค่าและยั่งยืน 2. รวมกลุ่มเพื่อแบ่งปันองค์ความรู้ เช่น การผลิต บัญชี เทคโนโลยี ลดต้นทุนการผลิต โดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน เช่น แรงงาน เครื่องจักร และเพิ่มศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มองเป้าหมายเดียวกัน สื่อสารชัดเจน และดำเนินงานอย่างโปร่งใส ทำให้เกิดความเข้าใจ และร่วมมือร่วมใจของกลุ่ม 2. ปรับตัวตลอดเวลา ตามกระแสผู้บริโภคและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป เช่น <ul style="list-style-type: none"> • หาดตลาดล่วงหน้า ลดความเสี่ยงด้านราคา เช่น I Love Flower ได้คำสั่งซื้อล่วงหน้าจากลูกค้าออนไลน์ในเซอร์วิสแล้ววางแผนการผลิตร่วมกับเกษตรกร • พัฒนาผลิตภัณฑ์ รองรับตลาดใหม่และคำนึงถึงศักยภาพแรงงานสูงวัยใช้แรงงานน้อย เช่น ดอกไม้ทานได้ (edible flower) เพื่อขยายฐานตลาดเพิ่มขึ้น • เรียนรู้จากปัญหาและอุปสรรค เช่น หาดตลาดเพิ่ม ทดสอบและปรับปรุงดิน ตรวจสอบพืชตกค้างในผัก และระบบบันทึกคุณภาพผักของเกษตรกรแต่ละราย เพื่อพัฒนามาตรฐานสินค้า
<p>กลุ่มแปลงใหญ่ผักปลอดภัย</p> 	<p>เกษตรกรสูงวัยใน จ.ลำพูน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่คนหนุ่มสาวเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม เหลือเพียงผู้สูงวัยในหมู่บ้านและยังมีภาระค่าใช้จ่าย เห็นโอกาสความต้องการบริโภคอาหารปลอดภัยตามกระแสรักสุขภาพ จึงรวมกลุ่มสมาชิกแปลงใหญ่เพื่อปลูกผักปลอดภัยที่มีอายุสั้น ปลูกง่าย เป็นที่ต้องการของตลาด และพัฒนาการผลิตตามมาตรฐาน GAPs ปัจจุบันทางกลุ่มฯ ส่งผักขายให้ห้างโมเดิร์นเทรด และตลาดท้องถิ่น ทำให้มีรายได้หมุนเวียนทุกวัน นอกจากนี้ แรงงานสูงวัยที่ออกจากภาคอุตสาหกรรม ยังมีรายได้จากการรับจ้างที่โรงแรมและตัดแต่งผัก</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. คนรุ่นใหม่ช่วยขับเคลื่อน เปลี่ยนรูปแบบธุรกิจเดิม เช่น นำธุรกิจท่องเที่ยวเข้ามาเป็นตัวช่วยทำตลาดให้มีคนรู้จักมากขึ้น ผสานกับองค์ความรู้และประสบการณ์ของคนรุ่นใหญ่ 4. ดึงศักยภาพผู้สูงวัย ต่อยอดจากภูมิปัญญาและความเชี่ยวชาญ ความละเอียด ปราณีต เดิมทีจะทำงาน เช่น การใช้สื่อโซเชียลและดิจิทัลเพื่อเสริมความรู้ใหม่และหารายได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 3. บูรณาการทุกภาคส่วนร่วมกัน ทั้งชุมชน ธุรกิจและภาครัฐ เพื่อพัฒนากิจกรรมงาน การพัฒนาและวิจัยสินค้าการตลาด และสวัสดิการภาครัฐ
<p>เกษียณมาร์เก็ต</p> 	<p>คุณนิ่ม-มนัสวิทย์ ชุตินา ผสมผสานรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับสังคมสูงวัย ก่อตั้งเกษียณมาร์เก็ต และชวนวัยเกษียณที่ยังอยากแสดงศักยภาพ นำสินค้าแฮนด์เมดมาขาย ทำให้ผู้สูงวัยมีรายได้ ทำกิจกรรมร่วมกัน และได้กลับมาเรียนรู้อีกครั้งจากการเข้าอบรมเดิมทีจะ เช่น ดิจิทัล การวางแผนทางการเงิน ที่ร่วมมือกับหลายหน่วยงานในพื้นที่</p>	<ol style="list-style-type: none"> 5. เทคโนโลยีและนวัตกรรมเสริมประสิทธิภาพ โดยอาศัยเครือข่ายภาครัฐและเอกชน เช่น การพัฒนา applications จัดเก็บข้อมูลการจองของนักท่องเที่ยว การพัฒนามาตรฐานการผลิตสินค้าปลอดภัย ตลอดจนจัดกิจกรรมเสริมทักษะการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างรายได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 4. ปลูกฝังความรู้และวินัยทางการเงินทุกช่วงวัย โดยเฉพาะแรงงานสูงวัย ควรคำนึงถึงการใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ระงับการก่อหนี้ และวางแผนทางการเงินก่อนเกษียณ ควบคู่กับการแก้หนี้เดิม

รูปภาพ : smethailandclub.com, กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ปลูกผักปลอดภัย ต.อุโมงค์ และ The Cloud

ประเด็นชวนคิด

การขยายโอกาสการทำงานของแรงงานสูงวัยส่งผลดีต่อการสร้างรายได้ สุขภาพ และความสุขของผู้สูงวัย อย่างไรก็ตาม การจ้างงานยังขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้ประกอบการที่จะพิจารณาทั้งข้อดีเปรียบและความเสี่ยงด้านสภาพร่างกาย ตลอดจนการดึงศักยภาพแรงงาน ดังนั้น การสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นในสังคมผู้สูงวัยจึงเป็นโจทย์ที่ต้องช่วยกันขับเคลื่อนเพื่อขยายผลต่อไป ทั้งเพิ่มการจ้างงานแรงงานสูงวัย สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ เช่น ระบบน้ำ และเครื่องจักรขนาดเล็กในการเกษตร การออกแบบเทคโนโลยีพื้นฐานให้ใช้งานง่าย ตลอดจนมาตรการดูแลเกษตรกรสร้างโอกาสทำรายได้เพิ่มขึ้นให้เพียงพอใช้จ่ายและชำระหนี้ ซึ่งต้องบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็งและยั่งยืน

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณมาโนช บัววงศ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ภาคเหนือตอนบน, คุณณวิศาร์ มูลทา I LOVE FLOWER FARM, คุณประยูร บุญธรรม และกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ปลูกผักปลอดภัย ต.อุโมงค์ จ.ลำพูน และคุณมนัสวิทย์ ชุตินา ศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่ เจ้าของเกษียณมาร์เก็ต